

RAPORT Z BADANIA
na temat
JAKOŚCI KSZTAŁCENIA
przeprowadzonego wśród
NAUCZYCIELI AKADEMICKICH
w roku akademickim 2011/2012

CZĘŚĆ I

INFORMACJE O BADANIU ORAZ WYNIKI NA POZIOMIE CAŁEJ UCZELNI

Niniejszy raport dotyczy wyników trzeciej edycji badania jakości kształcenia przeprowadzonego na UAM w okresie od 30 kwietnia do 10 lipca 2012. Ta część raportu dotyczy wyników ankiet przeprowadzonych wśród nauczycieli akademickich, które podsumowane są na poziomie całej uczelni.

Badanie miało charakter **ankiety internetowej**, przeprowadzonej przy pomocy oprogramowania ankietowego Lime Survey. **Zaproszenie** wraz z linkiem pozwalającym na jednorazowe wypełnienie ankiety wysłano **do ponad 40 tysięcy użytkowników systemu USOS**: studentów studiów dziennych, studentów studiów zaocznych, studentów studiów podyplomowych doktorantów i nauczycieli akademickich. Dla każdej z tych grup stworzono osobny kwestionariusz. Zaproszenie wyświetlało się w momencie zalogowania do systemu USOS. Badanie było **całkowicie anonimowe** - system USOS służył tylko temu, aby uniemożliwić wypełnienie ankiety osobom nieuprawnionym oraz zapobiec możliwości wypełnienia ankiety więcej niż jeden raz. Po kliknięciu na link znajdujący się w zaproszeniu użytkownik opuszczał USOS i przekierowywany był na osobny serwer uniwersytecki.

Ten raport podsumowuje **wyniki ankiet wśród nauczycieli akademickich**. Zaproszenie do ankiety wysłano do prawie 4000 użytkowników kont nauczycielskich w uczelnianym systemie USOS. Ankiety wypełniło 496 osób.

Narzędzie badawcze składało się z szeregu bloków pytań, dotyczących różnych aspektów studiowania na UAM. Aspekty te wybrano **na podstawie dwóch poprzednich edycji badania**, w których zebrano wiele tysięcy wypowiedzi studentów dotyczących najróżniejszych kwestii, które uznali oni za istotne dla jakości kształcenia na swojej uczelni. Także formułując pytania poszczególnych pytań w ramach kolejnych bloków staraliśmy się, aby jak najlepiej odzwierciedlały one kwestie wskazane w zebranych w latach 2010-2011 wypowiedziach studenckich. Zdecydowana **większość pytań** miała **charakter zamknięty** - oferowała kilka odpowiedzi do wyboru. Jednakże w przypadku **gdy nie udzielono odpowiedzi pozytywnej** pojawiała się **możliwość udzielenia komentarza** wyjaśniającego, dlaczego ocena danego aspektu nie jest pozytywna - na czym polega problem i co można udoskonalić. Z takiej możliwości skorzystała bardzo duża liczba uczestników ankiety. W rezultacie, oprócz ocen wyrażonych na zdefiniowanych z góry skalach, zebrano **ogromną liczbę wypowiedzi** dotyczących szczegółowych aspektów jakości kształcenia, które mogą posłużyć do udoskonalania studiów na UAM.

Raport składa się z **trzech części**.

Pierwsza z nich to informacje o frekwencji na całej uczelni oraz na każdym z wydziałów

Druga to skrótowy przegląd najlepiej i najgorzej ocenianych kwestii w poszczególnych blokach tematycznych.

Trzecia to przegląd wyników dla większości pytań z każdego z kolejnych bloków tematycznych.

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ I. INFORMACJE O FREKWENCJI	4
CZĘŚĆ II. PODSUMOWANIE ELEMENTÓW OCENIANYCH NAJLEPIEJ I NAJGORZEJ	7
CZĘŚĆ III. PRZEGLĄD NAJWAŻNIEJSZYCH WYNIKÓW	8
A. OGÓLNA OCENA UCZELNI	8
B. OCENY SZCZEGÓŁOWE	9

CZĘŚĆ I. INFORMACJE O FREKWENCJI

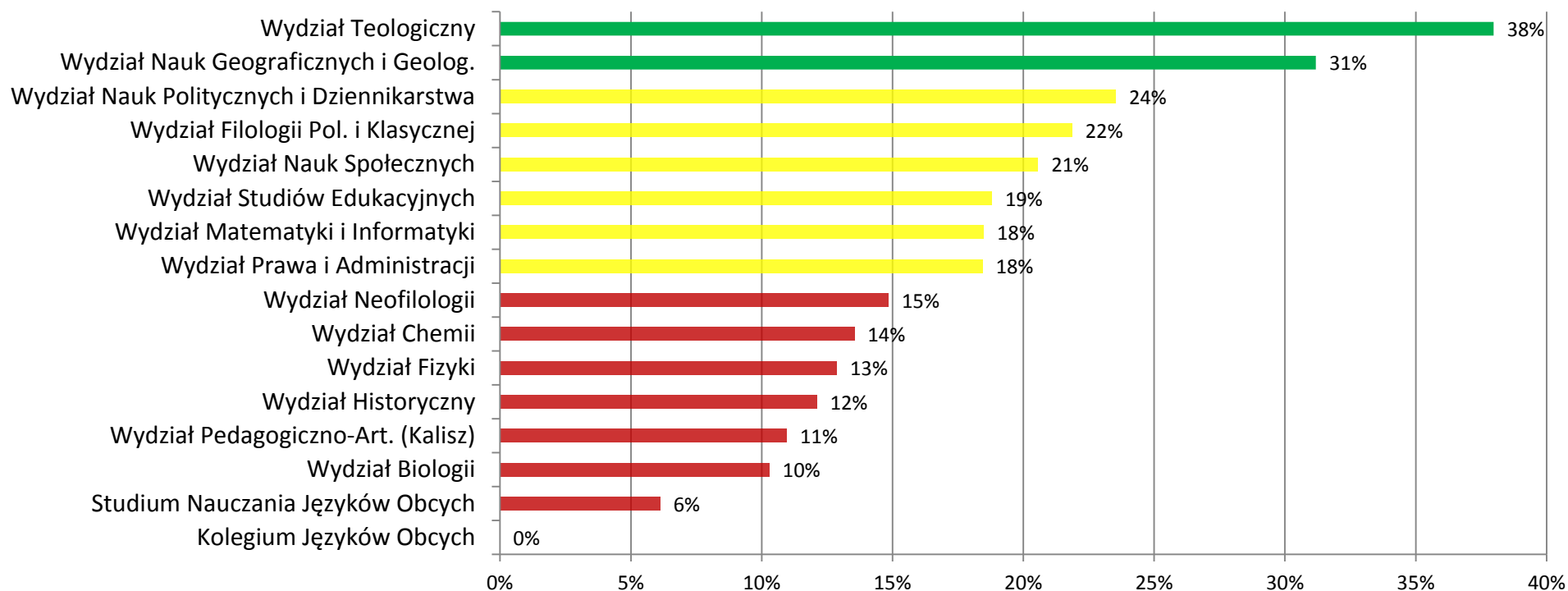
W badaniu wzięło udział 496 osób, a więc ok. 16% wszystkich nauczycieli na UAM. Dokładne określenie frekwencji dla poszczególnych wydziałów jest natomiast trudne z dwóch powodów.

Po pierwsze, choć w systemie USOS jest 3992 - kont nauczycielskich, dane działu kadr pokazują, że na uczelni zatrudnionych jest tylko 3043 nauczycieli. Różnica wynika prawdopodobnie z tego, że system USOS uznaje za nauczycieli część doktorantów oraz osoby zatrudnione na umowę zlecenie. Zaproszenia do ankiety musiały jednak zostać wysłane na wszystkie 3992 konta.

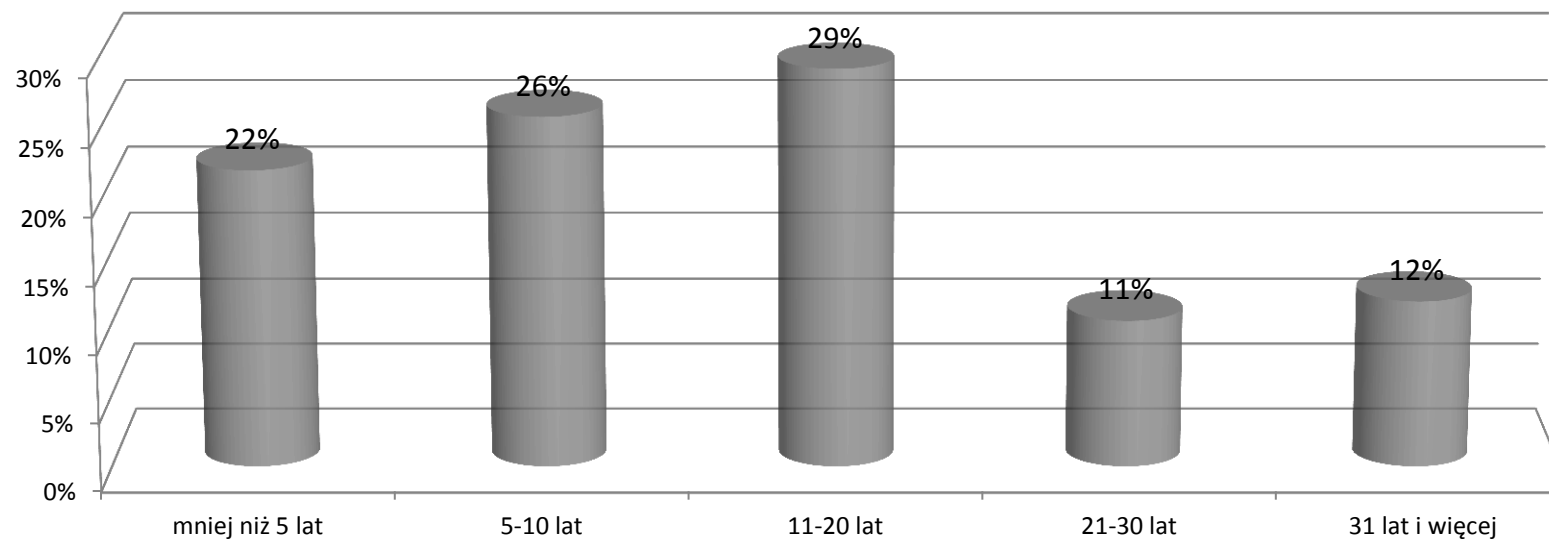
Po drugie, nie ma pewności, jaką jednostkę macierzystą wybierali lektorzy języków obcych. Część z nich wybrała Studium Języków Obcych, część natomiast - wydział, na którym prowadzą zajęcia. W rezultacie przedstawiony poniżej wynik Studium Języków Obcych może być zaniżony, podczas gdy odsetki poszczególnych wydziałów - nieco zawyżone.

Przedstawione poniżej dane należy zatem traktować jako przybliżone. Oba problemy zostaną wzięte pod uwagę i rozwiązane w badaniu w 2013 roku.

Odsetek nauczycieli z poszczególnych wydziałów, którzy wypełnili ankietę

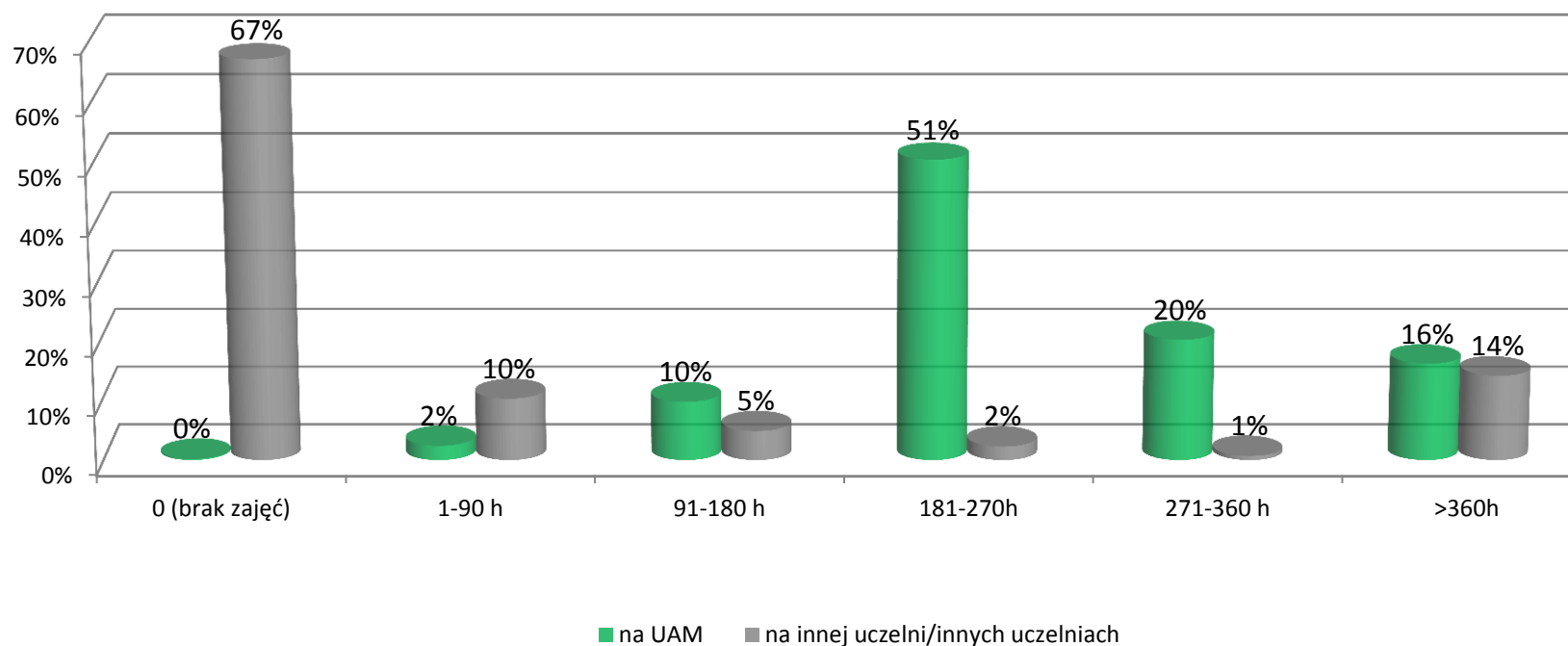

W ankiecie wzięli udział nauczyciele o różnym stażu - od takich pracujących na UAM od niedawna aż po osoby o kilkudziesięcioletnim stażu.

Rozkład odpowiedzi na pytanie: "Od ilu lat pracuje P. na UAM na etacie naukowo-dydaktycznym lub dydaktycznym?"

W trzech latach poprzedzających badanie połowa nauczycieli prowadziła przeciętnie na UAM między 181 a 270 godzin, 1/3 więcej niż 270 godzin, a 12% - poniżej 270 godzin. Jedna trzecia nauczycieli prowadzi też zajęcia na innej uczelni: prawie połowa z nich w niewielkim wymiarze (poniżej 180h, w tym najczęściej - poniżej 90h), podczas gdy druga połowa w dużym wymiarze (powyżej 270h, w tym najczęściej powyżej 360h).

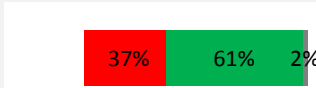

Liczba godzin dydaktycznych realizowanych przez nauczycieli akademickich UAM. Źródło: odpowiedzi na pytanie "Patrząc na ostatnie trzy lata, ile godzin zajęć dydaktycznych realizuje P. przeciętnie w ciągu roku na UAM oraz ile na ewentualnej innej uczelni/uczelniach?" N=496.

CZĘŚĆ II. PODSUMOWANIE ELEMENTÓW OCENIANYCH NAJLEPIEJ I NAJGORZEJ DLA WYBRANYCH BLOKÓW TEMATYCZNYCH

OGÓLNE ZADOWOLENIE

80% nauczycieli akademickich ocenia jakość kształcenia na "dobry" lub "bardzo dobry"

BLOK PYTAŃ	NAJLEPIEJ OCENIANE	NAJSŁABIEJ OCENIANE
Organizacja dydaktyki I: plan, praktyki, USOS	informowanie pracowników o zmianach w planie średnia ocena (1-5): 4,06	funkcjonowanie systemu USOS średnia ocena (1-5): 3,64
Organizacja dydaktyki II: przydział zajęć, tworzenie	przydział zajęć stosownie do kompetencji średnia ocena (1-5): 3,90	możliwość okresowego skupienia się na pracy naukowej średnia ocena (1-5): 3,22
Warunki pracy	dostępność książek i innych materiałów w bibliotekach uniw. średnia ocena (1-5): 3,59	dostępność bieżących materiałów dydaktycznych średnia ocena (1-5): 3,10
Badania a dydaktyka	poziom wiedzy/kompetencji nauczycieli średnia ocena (1-5): 4,01	jakość prezentacji/dyskusji naukowych na forum jednostki średnia ocena (1-5): 3,64
Formy poprawiania jakości zajęć na wydziałach	NAJMNIER BRAKUJĄCE FORMY	NAJBARDZIEJ BRAKUJĄCE FORMY
	hospitacje prowadzonych zajęć ■ za mało ■ odpowiednio ■ za dużo	gradzanie najlepszych dydaktyków szkolenia/kursy rozwijające umiejętności dydaktyczne

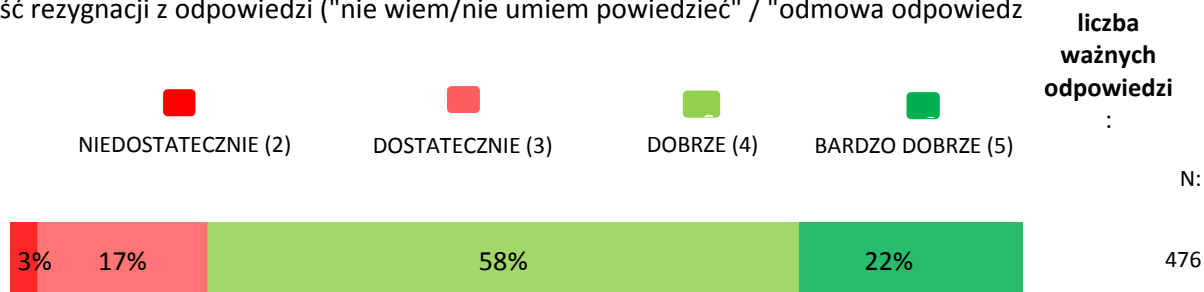
Powyzsza tabela omawia tylko część wyników. Po drugie, przedstawia je w uproszczony sposób. Należy brać pod uwagę to, że różnica między najwyższą i najniższą oceną może być niewielka. Tabela prezentuje też każdorazowo tylko najwyższy i najniższy wynik, podczas gdy drugi i trzeci może od niego niewiele odbiegać. Dodatkowo, wyniki w niektórych kategoriach nie pozwalały na jasne wyróżnienie najlepiej i najgorszej ocenianego aspektu. Warto więc przyjrzeć się także szczegółowym wynikom zaprezentowanym na następnych stronach.

CZĘŚĆ III. PRZEGLĄD NAJWAŻNIEJSZYCH WYNIKÓW

W tej części raportu można zapoznać się ze skrótowym zestawieniem wyników odpowiedzi na pytania zamknięte, które zawarte były w kolejnych blokach tematycznych ankiety. Każdorazowo podany jest rozkład procentowy odpowiedzi, a na prawo od wykresu - informacja, ilu spośród 496 uczestników ankiety udzieliło odpowiedzi na to pytanie - niemal w każdym z pytań była możliwość rezygnacji z odpowiedzi ("nie wiem/nie umiem powiedzieć" / "odmowa odpowiedz

A. OCENA OGÓLNA UCZELNI

Jak ogólnie ocenia P. jakość kształcenia na swoim kierunku?

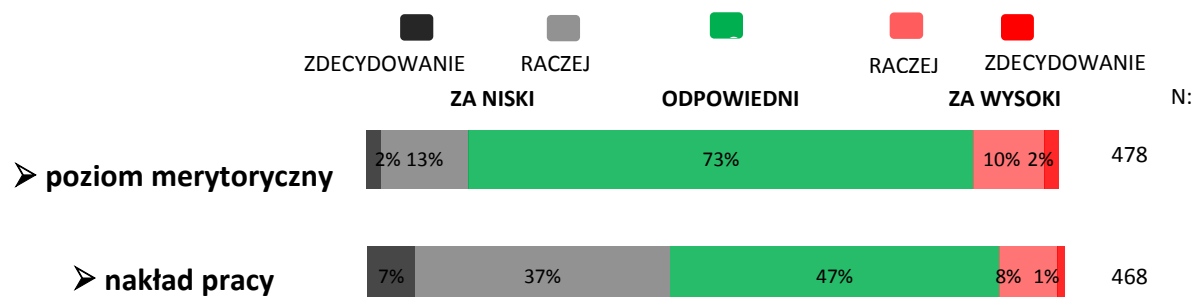

Aż 80% nauczycieli ocenia jakość kształcenia na UAM pozytywnie, z tego więcej niż co trzeci - bardzo pozytywnie. Nauczyciele mają zatem nieco lepsze zdanie o jakości kształcenia niż studenci studiów niestacjonarnych (70% ocen pozytywnych), stacjonarnych (64%) i doktoranci (57%), z których ocenami można zapoznać się w osobnych raportach.

B. OCENY SZCZEGÓŁOWE

1. Poziom merytoryczny i stopień trudności studiów

poziom merytoryczny zajęć

nakład pracy potrzebny do skończenia studiów

Prawie 3/4 nauczycieli ocenia **poziom merytoryczny zajęć** jako odpowiedni. Pozostali dzielą się mniej więcej po połowie na tych, którzy uważają poziom za zbyt niski oraz tych, którzy oceniają go jako zbyt wysoki.

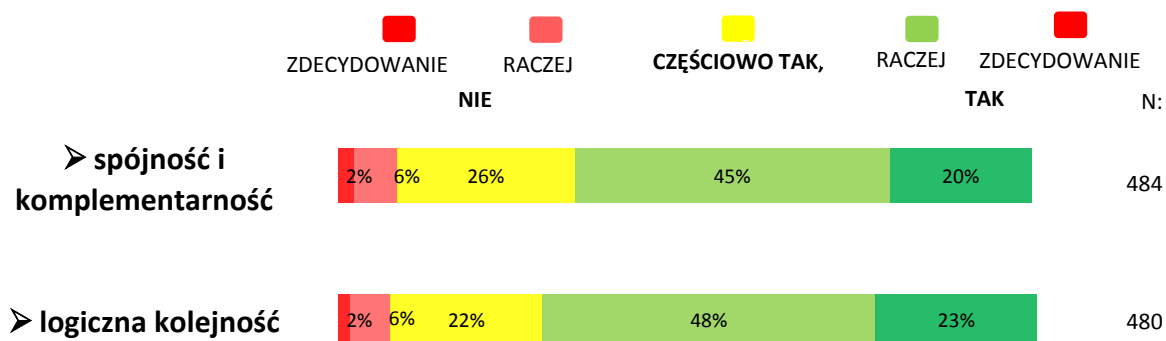
Bardzo duży jest natomiast odsetek nauczycieli uważających, że zbyt niski jest **nakład pracy potrzebny do skończenia studiów** - takiego zdania jest ponad 40% badanych, podczas gdy jako odpowiedni ocenia ten nakład mniej niż 50%.

W komentarzach do tych pytań najczęściej zwracano uwagę na niski poziom weryfikowania wiedzy w trakcie studiów obliczony na jak największą "zdawalność", a także powiązany z nim zbyt niski próg przyjęć na studia. W drugiej kolejności wskazywano na przestarzałe, nieaktualizowane treści zajęć oraz formy zajęć nie pozwalające na wiązanie teorii z praktyką oraz twórczą pracę studenta.

2. Konstrukcja programu studiów

(a) w ramach poszczególnych poziomów studiów, składające się na nie przedmioty tworzą spójną, komplementarną całość

(b) przedmioty w planie studiów są ułożone w logicznej kolejności

Obydwa elementy dotyczące jakości prowadzonych zajęć zostały ocenione podobnie. Ok. 8% nauczycieli ocenia **spójność programu studiów** oraz **logikę planu studiów** negatywnie, a blisko 1/4 zgłosiła do tych kwestii częściowe zastrzeżenia.

W komentarzach do zastrzeżeń bardzo często wskazywano na kwestię poruszaną wielokrotnie także w badaniu przeprowadzonym wśród studentów: **złą kolejność przedmiotów w** programie studiów, a więc najczęściej umieszczanie tych specjalistycznych i zaawansowanych przed podstawowymi.

Jako drugą przyczynę problemów z programem studiów wymieniono **brak faktycznej (a nie tylko deklaratywnej) współpracy** między prowadzącymi różne powiązane ze sobą przedmioty lub wykład i ćwiczenia do tego samego przedmiotu. W dalszej kolejności, pojawiły się głosy na temat dopasowywania programu "pod kadre" i konieczność "stworzenia godzin" dla pracownika oraz problemów związanych ze zróżnicowanym poziomem kwalifikacji kandydatów na studia II stopnia, zmuszającym do obniżania poziomu tych studiów i powtarzania treści z I stopnia.

4. Organizacja pracy I: plan, praktyki, ćwiczenia, USOS

(a) konstrukcja dziennego i tygodniowego planu zajęć

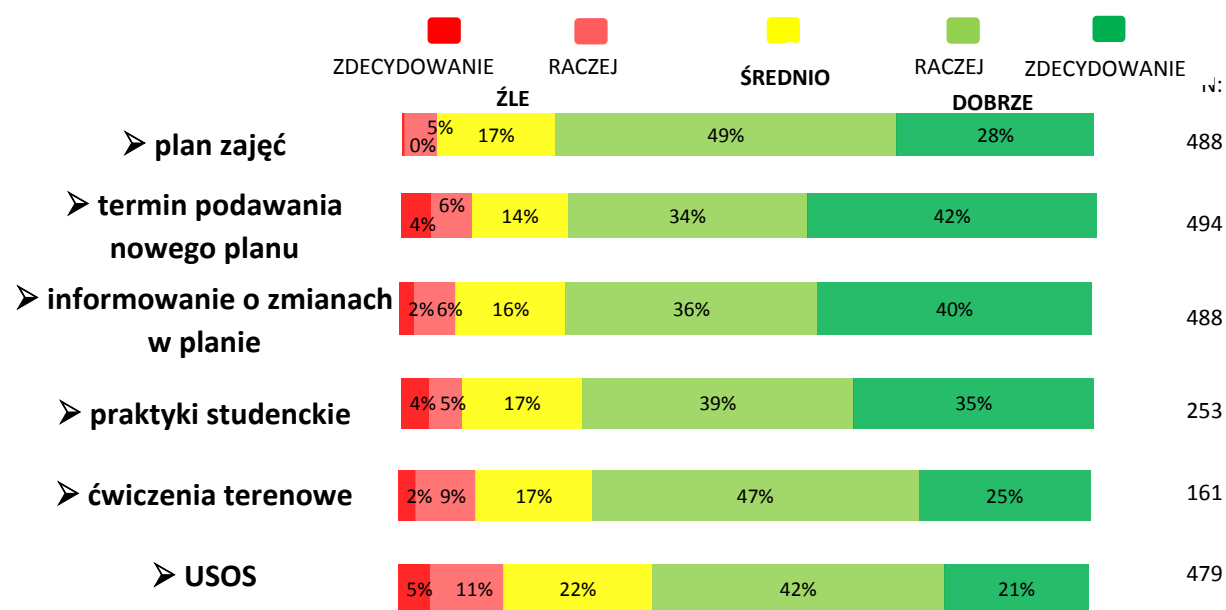
(b) termin informowania pracowników o planie zajęć na nowy semestr

(c) Informowanie pracowników o ewentualnych zmianach w planie

(d) organizacja praktyk studenckich

(e) organizacja ćwiczeń terenowych

(f) funkcjonowanie systemu USOS

Organizacja pracy (studiów) jest znacznie lepiej oceniana przez nauczycieli niż przez studentów. Najwięcej pozytywnych ocen uzyskały **elementy związane z planem zajęć** - konstrukcja planu, podawanie planu na nowy semestr i informowanie o zmianach w planie.

Znacznie więcej uwag wysuwano natomiast przede wszystkim pod adresem **funkcjonowania systemu USOS**.

5. Organizacja pracy II: przydział zajęć, tworzenie programu, praca dydaktyczna a naukowa

(a) dostosowanie zajęć przydzielanych poszczególnym pracownikom do ich kompetencji i zainteresowań naukowych

(b) częstość zmiany przedmiotów przydzielanych pracownikowi do prowadzenia

(c) powiązanie programu zajęć/studiów z prowadzonymi aktualnie w jednostce badaniami

(d) współpraca pracowników podczas tworzenia programu studiów

(e) równomierne obciążenie poszczególnych pracowników zajęciami dydaktycznymi

(f) możliwość takiej organizacji zajęć, która sprzyja okresowemu skupieniu się bądź na pracy naukowej, bądź na dydaktyce

➤ przydział zajęć do kompetencji

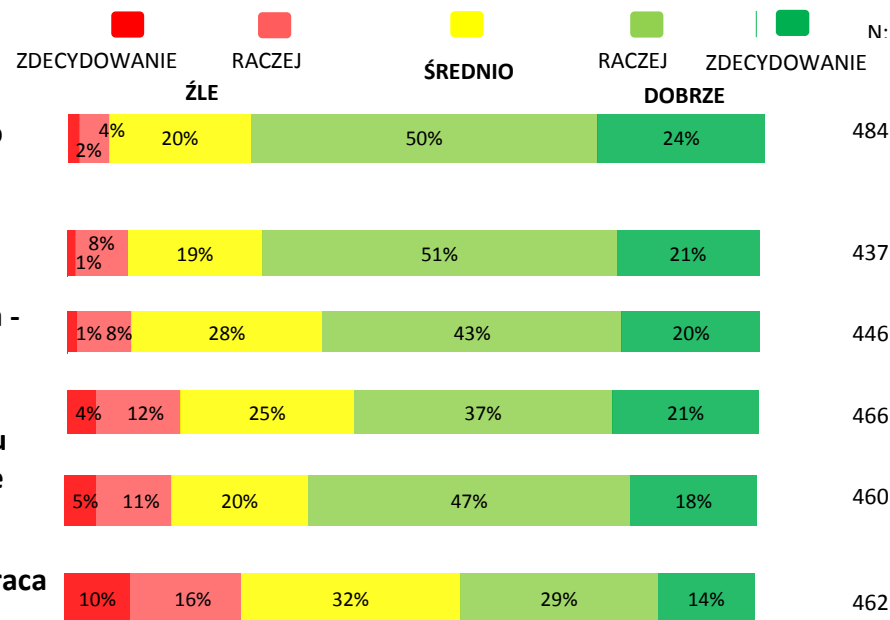
➤ częstość zmiany przydziału

➤ związek dydaktyka - badania

➤ współpraca przy tworzeniu programu

➤ równe obciążenie nauczycieli

➤ raz dydaktyka, raz praca naukowa

Najbardziej pozytywnie oceniana jest **kwestia przydziału zajęć** - ich dostosowanie do kompetencji nauczyciela oraz częstość zmiany przedmiotów powierzonych do prowadzenia. Jedynie kilka procent nauczycieli ocenia te elementy negatywnie, a dalsza 1/5 - średnio.

Znacznie bardziej kontrowersyjne są takie kwestie, jak **współpraca przy tworzeniu programu** oraz **równe obciążenie nauczycieli dydaktyką** - oba uzyskały po kilkanaście procent ocen negatywnych i prawie 1/4 średnich.

Najtrudniejszą sprawą jest natomiast taka **organizacja zajęć, która sprzyjałaby okresowemu skupieniu się bądź na pracy naukowej, bądź na dydaktyce**. Nauczyciele są bardzo podzieleni w kwestii tego, czy taka organizacja pracy jest w ich przypadku możliwa.

6. Warunki pracy

Jak ocenia P. następujące elementy warunków studiowania na swoim kierunku:

(a) liczebność grup studenckich

➤ liczebność grup

(b) komfort i wyposażenie miejsca pracy

➤ komfort miejsca pracy

(c) komfort sal wykładowych/ćwiczeniowych

➤ komfort sal zajęciowych

(d) wyposażenie sal/laboratoriów(sprzęt, aparatura)

➤ wyposażenie i sprzęt

(e) wyposażenie w bieżące materiały dydaktyczne (np. odczynniki, papier, materiały biurowe)

➤ bieżące materiały dydaktyczne

(f) dostępność komputerów i Internetu

➤ komputery i Internet

(g) dostępność książek i innych materiałów w bibliotekach uniwersyteckich

➤ zaopatrzenie biblioteki

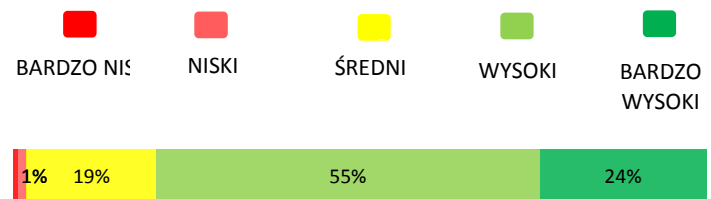
Podobnie jak studenci, nauczyciele są bardzo podzieleni jeśli chodzi o ocenę warunków studiowania. Każdy z powyższych aspektów uzyskał zarówno sporo wskazań pozytywnych, jak i negatywnych. Jest to związane m. in. z różnymi warunkami panującymi na poszczególnych wydziałach. Najwyżej ocenione zostało **zaopatrzenie bibliotek uniwersyteckich**, a następnie **dostępność komputerów i Internetu**, podczas gdy największym problemem jest **dostęp do bieżących materiałów dydaktycznych** - tu odsetek ocen dobrych i bardzo dobrych tylko nieznacznie przekracza połowę, a sporo jest ocen niedostatecznych.

7. Kompetencje oraz badania naukowe a proces dydaktyczny

Jak ocenia P. swoją jednostkę w następujących kategoriach:

(a) poziom wiedzy i kompetencji nauczycieli akademickich

➤ **wiedza i kompetencje nauczycieli**

N:

465

(b) jakość prezentacji/dyskusji naukowych na forum P. jednostki

➤ **jakość prezentacji/dyskusji na forum**

444

(c) uwzględnianie w programach studiów/treści prowadzonych zajęć najnowszych osiągnięć w danej dyscyplinie nauki

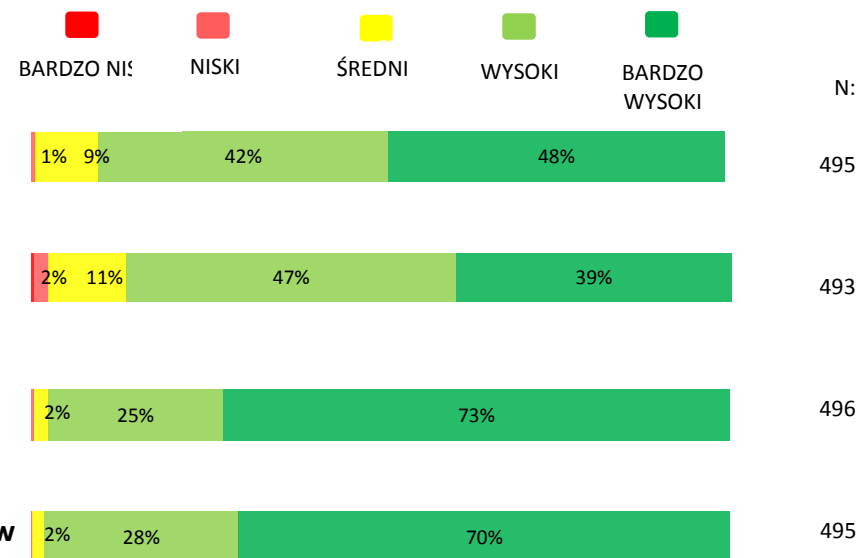
➤ **na zajęciach - najnowsze osiągnięcia**

444

Badani bardzo wysoko oceniają **poziom wiedzy i kompetencji nauczycieli** w swoich jednostkach, natomiast znacznie więcej zastrzeżeń mają do **poziomu prowadzonych w nich dyskusji / prezentacji naukowych** oraz **uwzględniania w programach studiów najnowszych osiągnięć** swojej dyscypliny.

8. Ocena swojego zaangażowania w pracę dydaktyczną

(a) praca poświęcana na przygotowanie się do zajęć

➤ przygotowanie się do zajęć

(b) praca poświęcana na aktualizowanie treści zajęć zgodnie z najnowszymi osiągnięciami w danej dziedzinie

➤ aktualizowanie treści zajęć

(c) punktualność, obowiązkowość, regularność odbywania zajęć

➤ punktualność i obowiązkowość

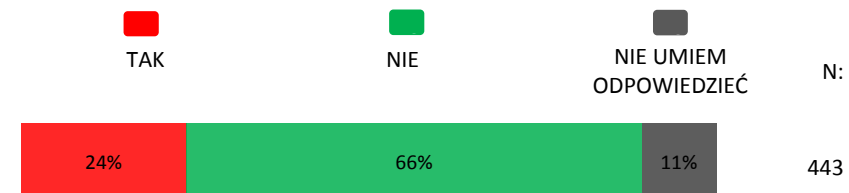
(d) otwartość na potrzeby studentów

➤ otwartość na studentów

Nauczyciele bardzo wysoko oceniają poziom swojego zaangażowania w pracę dydaktyczną. Nie pojawiła się tu niemal żadna negatywna samoocena, a odsetek ocen przeciętnych jest śladowy.

9. Nadgodziny

Czy w bieżącym roku akademickim zdarzyło się, że musiał/a P. nieodpłatnie prowadzić zajęcia ponadwymiarowe (nadgodziny)?

Okolo 1/4 nauczycieli deklaruje, że prowadziła w minionym roku akademickim zajęcia ponadwymiarowe.

10. Ewaluacja i poprawa jakości dydaktyki w jednostce

Jak często P. jednostce mają miejsce następujące działania? Czy sądzi P., że ich częstość jest odpowiednia, czy też za mała lub za duża?

CZY TAKIE DZIAŁANIA MAJĄ MIEJSCE?

JAK OCENIA PAN/I ICH CZĘSTOŚĆ?

 NIGDY

 SPORADYCZNIE

 CZĘSTO

 TO POWSZECHNA

 ZA MAŁO

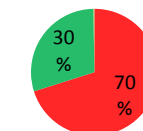
 ODPOWIEDNIO

 ZA DUŻO

(a) szkolenia/kursy rozwijające umiejętności dydaktyczne

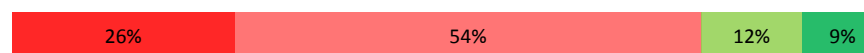

N: 460

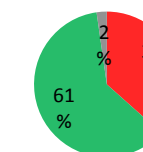

N:
415

(b) hospitacje prowadzonych zajęć

N: 450

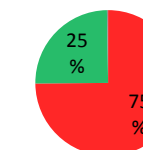

N:
399

(c) nagradzanie najlepszych dydaktyków

N: 402

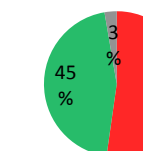

N:
386

(d) inne mechanizmy oceny i poprawy jakości kształcenia w ramach jednostki

N: 254

N:
222

Poprawa jakości kształcenia w poszczególnych jednostkach rzadko prowadzona jest w sposób systematyczny. W zdecydowanej większości przypadków szkolenia rozwijające umiejętności dydaktyczne, hospitacje oraz nagradzanie najlepszych dydaktyków należą do rzadkości albo w ogóle nie mają miejsca.

Tylko nieco ponad 1/3 nauczycieli przejawiają chęć do zwiększenia częstotliwości hospitacji zajęć, natomiast szerokie jest poparcie dla wprowadzenia na większą skalę nagradzania najlepszych dydaktyków oraz szkoleń rozwijających umiejętności dydaktyczne.

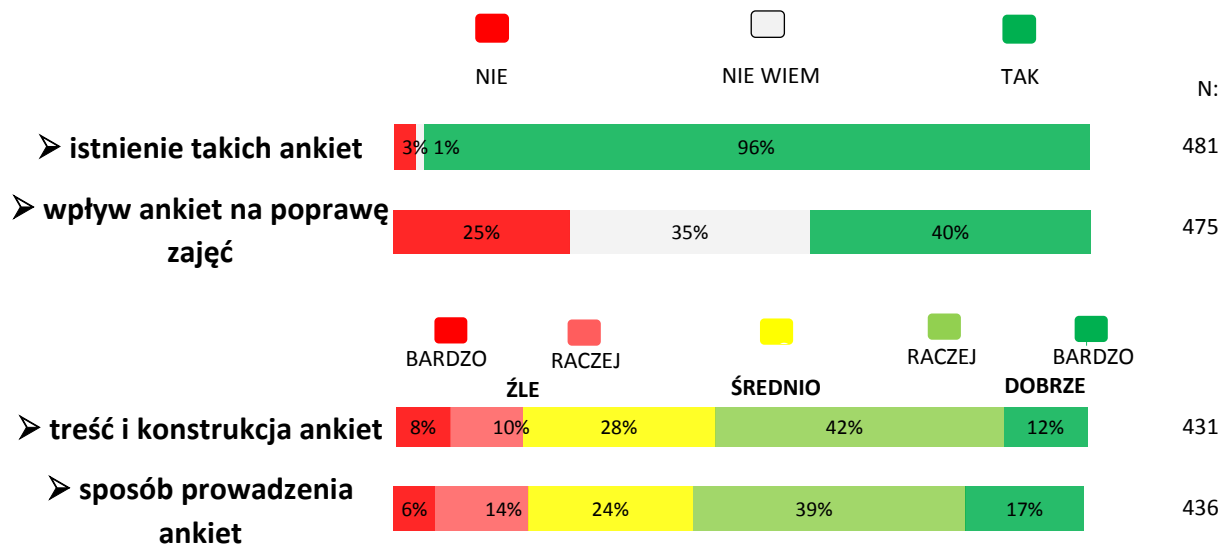
11. Ankiety do oceny prowadzących zajęcia

13. Czy w P. jednostce przeprowadzane są wśród studentów ankiety, w których można ocenić prowadzących zajęcia?

► Czy wyniki tych ankiet mają wpływ na poprawienie jakości zajęć?

a. Jak ocenia P. treść i konstrukcję przeprowadzanych ankiet?

b. Jak ocenia P. sposób przeprowadzania ankiet?

Niemal wszyscy nauczyciele deklarują, że w ich jednostce prowadzone są ankiety, w których studenci oceniają poszczególne zajęcia i prowadzące je osoby. Badani są natomiast podzieleni w kwestii tego, czy ankiety te są wykorzystywane do poprawienia jakości zajęć - takiego zdania jest 40% badanych, podczas gdy 1/4 uważa, że taka poprawa nie następuje, a 1/3 nie ma wiedzy na ten temat.

Pojawiło się też wiele głosów krytycznych pod adresem treści i konstrukcji kwestionariuszy oraz sposobu prowadzenia ankiet. Wspólnie z komentarzami z ankiety studenckiej mogą one pozwolić na udoskonalenie systemu ankietowania oraz mechanizmu przekładania wyników ankiet na poprawę jakości kształcenia.

12. Funkcjonowanie administracji uczelnianej

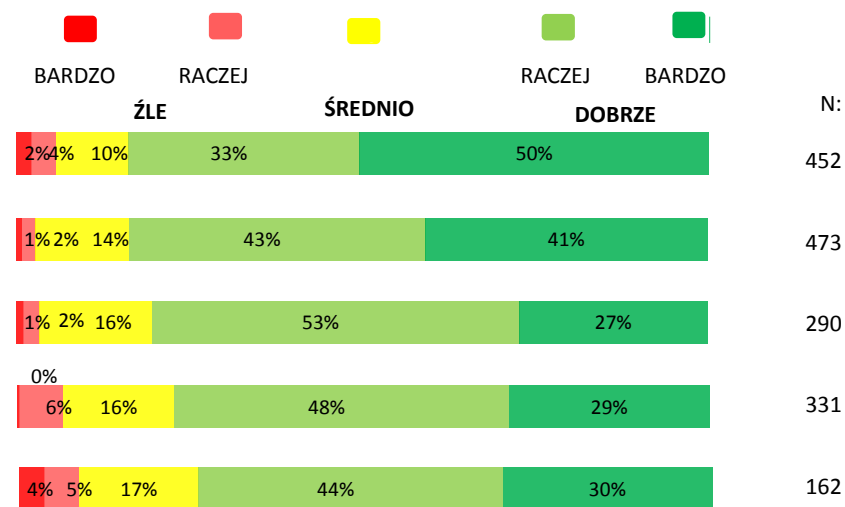
a. sekretariat instytutu/katedry

b. dziekanat

c. Dział Nauczania

d. Dział Współpracy z Zagranicą

e. Biuro Rady ds. Jakości Kształcenia

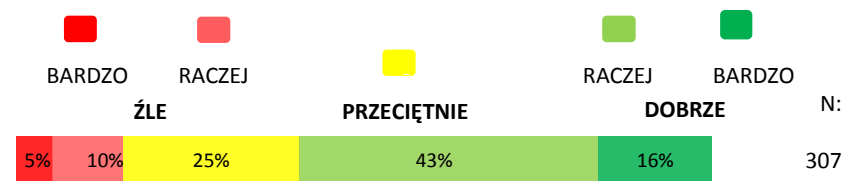

Średnia ocena administracji uczelnianej jest dobra - wszystkie jednostki uzyskały przynajmniej 3/4 odpowiedzi pozytywnych. Najwięcej uzyskały ich jednostki, z którymi pracownicy mają najbardziej intensywny, codzienny kontakt - sekretariaty, a następnie dziekanaty. Niecałe 10% ocen negatywnych oraz kilkanaście procent średnich uzyskały natomiast Biuro Rady ds. Jakości Kształcenia oraz Dział Współpracy z Zagranicą.

13. Nabór doktorantów

Jak ocenia P. rekrutację na studia doktoranckie?

(a) trafność kryteriów kwalifikacyjnych

(b) sprawiedliwość oceniania kandydatów w trakcie procesu rekrutacji

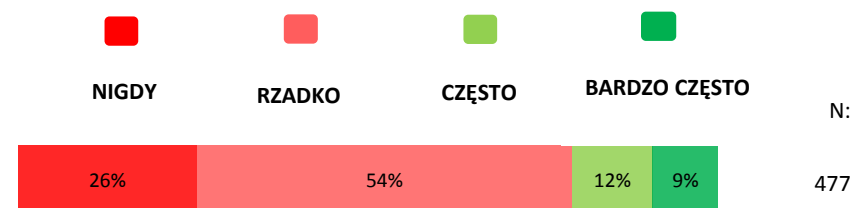

Ok. 60% spośród osób, które udzieliły odpowiedzi na to pytanie, pozytywnie ocenia kryteria oraz sprawiedliwość procesu naboru doktorantów. 40% nauczycieli, którzy wyrazili zastrzeżenia do tych kwestii poproszono o komentarze, z których kategoryzacją można się zapoznać w części IV pkt 15 raportu na s. 79 i kolejnych.

Należy zwrócić uwagę, że odpowiedzi na powyższe pytania udzieliło ok. 300 nauczycieli - pozostali uznali, że mają zbyt małą wiedzę na ten temat.

14. Wypalenie zawodowe

Czy jako dydaktyk odczuwa P. tzw. wypalenie zawodowe?

Około 1/5 nauczycieli regularnie odczuwa w swojej pracy wypalenie zawodowe.

Wśród przyczyn najczęściej wskazywany jest brak doceniania pracy dydaktycznej (w tym także niskie zarobki i brak nagród dla dydaktyków), a faworyzowanie pracy naukowej oraz "wyrabiania punktów".

W drugiej kolejności komentarze nauczycieli mówią o spadającym poziomie studentów, wynikającym zwłaszcza z niskiego progu przyjęć na studia.

Dziękujemy za lekturę i zachęcamy do zapoznania się z pozostałymi raportami z badania jakości kształcenia na UAM!

<http://brjk.amu.edu.pl>

